

EL CONTRACTE DE LA CONSTRUCCIÓ DE L'ACTUAL ESGLÉSIA DE SANT MAGÍ DE LA BRUFAGANYA (1732)*

Josep M. Llobet i Portella

Una de les obres més documentades sobre la història del santuari de Sant Magí de la Brufaganya continua sent el treball de Joan Segura que porta per títol *Història del santuari de Sant Magí*, el qual fou publicat a Barcelona l'any 1887.¹ Quant a la construcció de l'actual església del santuari, però, les notícies hi són escasses. Segura ens diu que el pare Tomàs Ripoll,² general de l'orde dominicà, va pagar dels seus propis diners l'import de les obres, ens detalla la localització del sepulcre de sant Magí quan, el 13 de novembre de 1734, el jove Tomàs Gaudier, aprenent de mestre de cases, estava treballant en anivellar el sòl de la nova església per a pavimentar-la, ens informa de les festes de la inauguració del nou temple, que

tingueren lloc els dies 3, 4 i 5 de setembre de 1735, i acaba dient que aquell any l'església estrenada encara no estava totalment acabada, ja que el dia 11 d'agost de 1745 es començà a obrir els fonaments de des dues últimes capelles situades sota el cor, el qual es faria posteriorment, igual que els campanars.³ Cap altra nova informació hem sabut trobar en obres posteriors.

Davant aquesta escassetat de notícies, ens ha semblat oportú donar a conèixer els pactes per a la construcció de l'església esmentada, signats el 27 de juny de 1732, entre el frare Lluís de Jayme,⁴ prior del convent dominicà de Sant Magí, d'una part, i els mestres de cases següents: Francesc Gaudier i Marc Gaudier, pare i fill, que habitaven a Cervera, i Pau

* Aquest article va ser publicat per primera vegada a Aplec de Treballs (Montblanc), 20 (2002), p. 151-160.

¹ Hi ha una edició facsímil feta l'any 1994 per l'Associació Cultural Alt Gaià, de Santa Coloma de Queralt.

² Tomàs Ripoll va ser elegit mestre general de l'orde dominicà l'any 1725. Ocupà aquest càrrec fins al 1747, any de la seva mort.

³ Joan SEGURA, *Història del santuari de Sant Magí*, p. 123 i 130-133.

⁴ El frare Lluís de Jayme fou prior des de l'any 1731 fins al 1734. Era aragonès i havia pres l'hàbit al convent de Casp (SEGURA, *Història...*, p. 107).

Gaudier, germà del susdit Francesc, el qual vivia a Igualada, de l'altra part.

L'obra fou adjudicada, mitjançant subhasta pública, als mestres de cases esmentats pel preu de 1.680 lliures. D'aquesta quantitat calia descomptar 50 lliures que havien de ser pagades a Francesc Solà pels seus treballs en la subhasta. La suma que es lliuraria als mestres quedaria, doncs, en 1.630 lliures, les quals serien satisfetes a mesura que l'obra anés avançant. Les pagues, però, s'haurien d'anar a buscar al convent de Santa Caterina Màrtir, de Barcelona.

Segons la taba que conté les condicions en què fou adjudicada l'obra, existia una església vella, una part de la qual seria aprofitada, mentre que per a construir l'obra nova caldria derruir prèviament les cases dels masovers. Hem de creure, doncs, que aquestes cases estaven edificades al costat de l'antic temple. Ben a prop de l'església hi devia haver el convent dels frares dominics.

En un lloc del contracte hi diu que l'obra haurà d'estar acabada al cap de dos anys de la firma de l'acte notarial i en un altre lloc hom diu que aquest termini es començarà a comptar des de l'inici de les obres. Atès que el document fou fet el 27 de juny de 1732, la data límit estaria situada dins la segona meitat de l'any 1734. Sabem, però, que la inauguració del nou temple tingué lloc el mes de setembre de 1735, cosa que fa suposar que es produí un notable retard en el compliment del contracte.

La família Gaudier la trobem treballant a Cervera a partir de l'any 1723. Potser va venir atreta per les obres que es

realitzaven, en aquell temps, a l'edifici universitari.⁵ Estava formada per Francesc Gaudier, casat amb una tal Maria, per Pau Gaudier, que era germà de Francesc, i pels fills del susdit Francesc següents: Marc, Tomàs, amullerat amb Francesca Borbonet, i –possiblement– Francesca, maridada amb Jaume Borbonet. Un altre membre fou Francesc Gaudier, fill de Tomàs Gaudier i Francesca Borbonet, el qual es casà amb Maria Antònia Güell. Tots els homes esmentats eren mestres de cases.

Text documental

1732, juny, 27. Cervera

Francesc Gaudier i Marc Gaudier, de Cervera, i Pau Gaudier, d'Igualada, tots mestres de cases, es comprometen a construir una nova església a Sant Magí de la Brufaganya.

Arxiu Comarcal de la Segarra, Fons Notarial, Cervera, 118, Josep de Montaner i Nuix, *Manual*, 1731-1733, f. 47.

Dicto die.

Sobre lo preu fet convengut y ajustat per y entre lo molt reverent pare fra Lluís de Jayme, religiós de l'orde de predicadors y prior del monestir y convent del gloriós màrtir Sant Magí, arcabisbat de Tarragona, de una, y mestre Francisco

⁵ Francesc Gaudier, Pau Gaudier, Tomàs Gaudier i Jaume Borbonet són esmentats en la documentació relacionada amb la construcció de l'edifici universitari (Josep MORA CASTELLÀ, *La construcció a Catalunya en el segle XVIII*, Cervera, 1997, p. 89 i 200).

ET RMO. P. FR. THOMAS RIPOLL MRO. GENL. DE
PRED. SINGVLARISS. BIENHECHOR DE TTE CON
CIVIA IGLESIA HIZO A SVS COSTAS AÑO
1730.

Gaudier y March Gaudier, pare y fill, mestres de cases, en la present ciutat de Cervera habitants, y Pau Gaudier, germà de dit Francisco, també mestre de cases, en la vila de Igualada, bisbat de Vich, habitant, encara que absent emperò avall acceptant, de part altra, sobre las obras se han de fer en la iglésia del gloriós màrtir Sant Magí mediant la subastació feta per estas cosas en lo encant públich per Joseph Benach, corredor públich y jurat de la dita present ciutat, avall referint, se han fet los pactes infrascrits y següents continuats en la tava qu-és del thenor següent:

«Taba de la obra que se a de executar en lo convent de Sant Magí, de l'orde [de] pares predicadors per la construcció de la continuació de la iglésia, axís de mans de mestre de casas com de fuster.

Primo sàpia dit mestre que enpendrà dita obra que serà obligat a traura la terra de la part de la montanya detràs las capellas, axís vellas com noves, a distància de setse palms, poch més o menos, per llevar la omitat de la iglésia, y en la part de la plasa, frente de la porta major, també a de traura fins a setse palms, poch més o menos, advertint que dita escavació a de quedar més fonda que la iglésia un palm, així en lo frente com en lo costat que mira a la part de la montanya.

Ítem feta que sia la escavació, se farà a la distància dels setse palms una paret contra lo terreno dit de quatre palms de gruix a la part de baix, portant un palm y mitg de talús o diclívio fins a la altura del terreno, advertint que del terreno en amunt aurà de pujar cosa de sinch palms perquè la terra o pedres de la part de la montanya no's tórnie a rroblí lo foso o fosa de la iglésia. Esta paret aurà de corre ab línea

recta fins passar tres o quatre canes més llarch que la iglésia a la part que mira a la font de Sant Magí, seguint la diclívio del terreno que y a a la part de la montanya. Lo fonament de dita paret a de tenir quatre palms de fondo des del nivell que quedarà lo terreno, feta la escavació.

Ítem sàpia dit mestre que enpendrà dita obra que luego se aurà de posar a enderrocar las casas dels masovers, advertint que aurà de concluir los quartos per la part de dins de aquells que-stan al entrar al barri a la part esquerra tant sols de mans de mestre de casas, que los materials los donarà lo convent al peu de la obra, per a concluir dita casa per la abitació dels dits masovers, y luego posar-se a obrir los fonaments de la iglésia, advertint que la terra dels dits fonaments y escavació de detràs la iglésia tant sols serà obligat lo dit mestre a transportar-la y llansar-la per la devallada a la part de la font per lo coster avall, seguint lo mateix nivell del terreno que-s farà la escavació dita, o antes bé donar-li un poch de pendent o diclívio per a què las aigües pugan buidar a la part que mira a la font, que deix modo se conservarà sens omitat la dita iglésia.

Ítem estos fonaments de la iglésia auran de tenir de fondo per lo menos deu palms, més que menos, troban-se lo terreno sofecient y ser terra verge, que no sia sobreposada. Lo gruix de dits fonaments aurà de tenir cosa de tres quarts o un palm per cada costat més de gruix que no senyala las parets de color vermell en la planta y perfil, quedant la retreta o banquetta dels dits tres quarts o palm per tot ruedo per poder formar y plantegar las parets de terra en amunt. Tot lo que és senyalat ab color groch és la obra feta y

lo color vermell de la planta és lo que-se se a de fer de nou.

Ítem, plantegadas que sia las parets, se posaran uns sòcals de pedra picada a totas las pilastras y boquellas de la mitja taronja y demás que asenyala en la trasa, així en las pilastras de la iglésia vella com la que se a de fer de nou, y de allí en amunt tot lo que són pilastras y peus drets dels archs de la mitja taronja se faran de pedra que sia plana, mesclant de palm en palm una filada o dos de maons de obra cuita perquè exúguie y travo ditas pilastras, com també poder pujar tots los moviments de las arestas de ditas pilastras. Posadas las ditas pilastras al nivell que an de moura los archs, axí los de las capellas y cor com los de la nau principal de la iglésia, se faran tots los archs de obra cuita, fets de maons o ragola, y totas las demás parets se faran de bona pedra y morter de la millor calitat que-s trobo.

Ítem sàpia lo dit mestra que per totas las voltas se auran de fer de rajola de dos gruixos y bona calitat de guix pardo y adrešades, ab ses arestas de llunetas y archs, com també cornisas, y enblanquir tota la iglésia, així lo tros que se a de anyadir com lo que és vell, de bon guix blanch del millor que-s trobarà en la vila de Valldeperas.

Ítem sàpia dit mestra que la taulada vella de la iglésia se aurà de desfer y tornar a fer, conforme la que-s deu fer de nou, seguint lo mateix pendent o vesant, conforme asenyala la trasa del perfil de la frente de la iglésia senyalat en lo número tres de dit perfil, posant en totas ditas tauladas la fusta nova y llates, advertint que en cada trast o distància de volta an de entrar vint-i-sis quadrats de un palm a tot

quadro, que-s judica que [en] dita teulada y entran cent y quatre quadrats, sense la mitja taronja, que se a de executar com asenyala lo pla del número 2, posant la fusta y llates com o asenyala dita trasa, ben clavat, axí las unas tauladas com les altres de la iglésia, ab claus de dinal y mitg. Y, en lo que toca al armament del ochavat del número 2, se clavarán totas ditas pesas ab claus de manilla o de galavern que sian bastans y en dits ànguls se posaran unas traves de ferro, seguint los mateixos ànguls del ochavat, ben clavat.

Ítem sàpia dit mestre que aurà de fer lo pasadís del cor ab la forma asenyala la trasa, axí en la planta com en lo perfil, sent un arch ab sos peus drets fins aribar al nivell del sostre vell del convent, de manera que-s puga pujar per anar al cor ab unes grades o grahons fins a pujar en dit cor, sent los dits grahons los que-s púgan fer dins lo gruix de las parets en cada portal, així en lo que-s farà a la part del convent com en los que-s faran en la part de la iglésia. Com y també del nivell de dit pasadís al entrar en la capella se aurà de formar un caragol de guix y rejola fins dalt a las campanes per poder-i pujar.

Ítem serà de sa obligació lo enrejolar la iglésia tot lo tros que se ha de anyadir, enrejolar-o de cayrons de la grandària y gruix dels vells que i a en dita iglésia vella, com també remendar la demás y a feta. Y també aurà de remendar y sospedrar las pilastras y parets de las capellas vellas que miran a la part de la montanya. En quant las tauladas que se an de fer, podrà dit mestre aprofitar per las canals la teula vella de la casa dels masovers, sent las demás que an de servir per cubertas noves, per poder asentar-las ab morter, que

agafaran millor ab lo material. Com també dita teulada aurà de solapar las teulas de las canals unas sobre otras cosa de dos quarts y mitg, asentadas ab morter prim a las boques-teulas de las canals, y asentar les cubertes ab morter, que no sían masa plenes per causa dels glasos o neus que en dit territori sol aver.

Ítem tots los materials que exiran de lo que se a de enderrocar de la casa vella y convent seran a favor de dit mestra, menos ferro y las campanas, que tindrà obligació de pugar-las y asentar-las dit mestra al campanar, aprofitant tots los dits materials, los que seran bons.

Ítem totas las parets que-s faran noves y las vellas, de la part exterior, se arebosaran ab bon morter y enblanquiran, y se aremolinaran ab un broquer de fusta perquè quedo ben blanc y raspós. Com també totas las parets de dins la iglésia se adresaran y enblancaran de guix blanch, tota la iglésia, així [la] vella com la nova que-s farà. Com també serà de sa obligació, en lo pasadís del cor, de fer un sielo razo y una copada, tot alabat, de manera que aurà de fer lo primer sostre y lo sostra fals y taulada de dit pasadís de fusta, de la mateixa de la que-s posarà en la iglésia, sent la taulada [de] dit pasadís ab una encavallada a dos vesants. La paret de dit pasadís tant sols aurà de pugar fins a la altura del arch del altro costat que obra al nivell del primer sostra del convent vell, que serà cosa de uns 15 o 18 [palms?] de alsada, y de allí en amunt se pujaran per cada costat uns tapions de cosa de un palm y quart de gruix fins al nivell que ha de carregar la encavallada de dit pasadís, passant unas vigas o quadrats demunt dits tapions per poder carregar dita

encavallada y sostra fals. Tota dita fenya a de ser ben acabada a ús y costum de bon official, visurada de una part y altra, conluida que sia dita obra.

Ítem, en cas de trobar-se en la escavasió la penya viva unida de un cap a l'altro, no serà obligat dit mestre si sols lo qu-és escavació, però, si són còdols mesclats ab la terra, serà obligat ronpre'ls y gastar-los en los fonaments de dita fàbrica. Lo que toca en la calitat dels materials y demás com són cals, arena, pedra de paredar, guix, rayoles, no se'ls demana de [*espai en blanc*] ni de a on an de ser, sinós que sían bons, com tanbé la pedra picada de allà a on la troba.

[Ítem], lo que toca la fusta se'ls dóna, que aja de ser de la millor calitat de pi bort o melis de la que y a en dit territori, lo més lluny de cosa de una ora y mitja de distància del convent, advertint que a de ser tallada de lluna de agost o de advent, y [a] dita fusta s'i aurà de posar mà, luego, al tallar-la, perquè sia ben exuta quant se aya de esmersar en dita obra.

Ítem tota la fusta que-s posarà a las taulades y demás puestos se auran de treballar y pasar-les per aixà, y adresar-les les que an de estar en la mitja taronja perquè-s pujan ajustar millor en lo armament del ochavat. Lo que toca las llatas, se an de posar totas a[b] una galga, en quant a la amplària, com se acostuma, perquè vàjan los recles de la taulada drets y rectas.

Ítem sàpia dit mestre que enpendrà dita obra que aurà de córrer a son compte lo pagar salari del notari y corredor, ajustan-se ell a son gust, que lo convent no starà més obligat que a pagar ab sis pagas del preu que serà ajustada la obra, advertint

que dita obra se a de concluir en lo termini de dos anys des del dia de la firma del acte, donant fianzas, a la satisfacció del dit pare prior y comunitat, al convent de Sant Magí, advertint que las pagas les aurà de anar a cercar-les en lo convent de Santa Catarina Màrtir, de Barcelona, ab resibo del pare prior de Sant Magí, firmant-li dit mestre àpoca de rebuda, en cada paga que se li donarà, al dit pare prior.

Ítem que los àngols del simbori, que avien de ser de pedra picada, y finestres se executarà de maons y se perfilaran al modo de claus y cantons y llindes y llosanco y, en lo que toque en los àngols de dit campanà y remato, se podrà fer de mahons, según las filadas de nivell, com asenyalarà, de pedra picada y, en lo que toque a las cantonadas de la iglésia, se deuran pujar a dotse o catorse palms de pedra picada y lo demás de mahons, según lo mateix perfil de la pedra picada. Y, lo que toque la porta del fosà y de la porta del barri, al entrar al pasadís, se podran executar, axís mateix, de mahons bens rejuntats, posant en cada part de ditas portas una filada de pedra picada per llevar la humitat. Y tota dita obra que sie ben cuita, fent les dos mulleres que corre per tot lo campanà de pedra picada per llevar la aumitat. Y tota dita obra a de ser ben cuita.

Ítem les ons de la frente de la iglésia, trespiracions del simbori se executaran també de mahons, ab lo mateix perfil de dalt dit.

Y, per la veritat, o firman las dos pars vuy, als vint-i-set de juny, mil set-cents trenta-y-dos.

Fra Lluís de Jayme, prior de Sant Magí.

Francisco Gaudier, mestre de casas, de la ciutat de Cervera.

March Gaudier, mestre de casas».

E axís, ab dits pactes y no sens ells y aquells sempre salvos remanents, dit pare prior done dit preu fet als sobre dits mestres de cases avall acceptans, extrahent las ditas cosas ab totas clàusulas, tant de cessió de drets, mandato y intima y altres en semblans posar acostumadas. Lo preu de dit preu fet és mil sis-centes y vuyta[nta] lliures, moneda barcelonesa, del qual preu han de donar y pagar a Francisco Solà sinquanta lliures per axaus per ell guanyats en la subastació avall escrita, axís que del dit preu fet queden pagadores a dits Gaudiers mil sis-centes trenta lliures además de les dites sinquanta lliures guanyades per dit Solà per axaus, lo qual preu promet dit pare prior y convent pagar, és a saber, la primera paga al comensar la obra y las altrás pagas a proporsió del que-s treballarà y la última paga finida, [a]cabada y concludida sia la dita obra. Y axís renuncian, convenen y en bona fe promet dit pare prior y convent lo dit preu fet per lo dit preu fer, tenir y observar, sens dilació ni excusa alguna, ab los acostumats salaris de procurador dins deu y fora XX sous, ab restitució de totas missions y despesas. Y per complir las ditas cosas ne obligue tots los béns, drets y emoluments de dit convent, axís mobles com immobles, aguts y per aver, ab las sòlitas y acostumadas renunciacions y ab jurament.

E los dits Francisco Gaudier, March Gaudier, pare y fill, mestres de cases, assí presents, y Pau Gaudier, germà de dit Francisco, també mestre de cases, absent emperò tots avall acceptans, accepten tot

lo preu fet per lo preu sobre dit y ab los pactes, modo y forma continguts en dita tava y ab les solutions sobre expresades. Y, tot lo que per ells vindrà a complir-se, compliran ad unguem. Prometen tots dita obra tenir concludida y acabada dins lo termini de dos anys, contadors del dia empesaran la obra en avant, sens dilació ni excusa alguna, ab los acostumats salaris de procurador dins Cervera deu sous y fora vint sous barcelonesos, ab restitutió y esmena de totas messions y despesas, per lo que ne obliguen tots y sengles béns seus y del altre de ells a soles, mobles e immobles, aguts y per aver, renuncián al benefici de novas constitucions, divididores y cedidores accions, a la epístola del divo Adrià, consuetut de Barcelona que parle de dos o més que junts y a soles se obliguen, y a tot altre dret y lley que valer y ajudar los pugués, y a son propi for y sotsmissió de qualsevol altre, tant ecclesiàstich com secular, ab facultat de variar lo judici, fent-ne y firmant-ne scriptura de ters en los llibres dels tersos de las cúrias dels il·lustres corregidors de Barcelona, Cervera y altre qualsevol part, obligant-ne per so sas personas y béns del altre de ells a soles, axís mobles com immobles,

aguts y per aver, ab la sòlita constitució de procurador y ab jurament de tots.

Joseph Benach, corredor públich y jurat de la present ciutat, fa relació com de orde de dit pare prior a substat lo dit preu fet per los llochs acostumats de la dita present ciutat per lo espay y més de trenta dies y com molts contrahens hàjan comparegut, enperò no ne han comparegut qui per menos preu del sobre dit haja enprès en fer lo dit preu fet que són los dits Francisco Gaudier, March Gaudier y Pau Gaudier, que han offert fer lo dit preu fet de ditas obras per lo dit preu de mil sis-centas y vuitanta lliures, ab cinquanta lliures de axaus que han de pagar a dit Solà, per ell guanyats en la dita subastació. Y axís, cremadas y extinguidas las tres candelas y librada la hasta fiscal, los ha lliurat lo dit preu fet. Y axís o firme.

Testes firmæ omnium prædictorum, dempta firma dicti Pauli Gaudier et Iosephi Benach, sunt Anthonius Pons, magister domorum, in civitate Barchinone habitatore, et Bonaventura Cerveró et Nuix, scriptor, Cervarie.

Testes vero firmæ dicti Pauli Gaudier et Iosephi Benach [*espai en blanc*].